మనిషి లోపలి విధ్వంసం

అదొక చిన్న రైల్వే స్టేషన్. ఆ స్టేషన్ భవనాలు నైజాం కాలంలో కట్టినవి. ఈ యేడు వానాకాలంలో కురిసిన ఎడతెరిపిలేని వర్షాలవల్ల స్టేషన్ భవనం గోడలు పెచ్చులూడిపోయాయి. భవనం పైనుండి కారిన నీటి ధారల మూలంగా గోడలమీద చారికలు ఏర్పడినాయి. రైల్వే స్టేషన్‌కు కుడి ఎడమల పాతిన సిమెంట్ పోల్స్, కట్టిన ఫెన్సింగు అక్కడక్కడ విరిగిపోయాయి. ఆ స్టేషన్‌లోకి వచ్చే ప్రయాణీకులు, పోయే ప్రయాణీకులు సాధారణంగా స్టేషన్ ద్వారం నుంచి కాక విరిగిన సిమెంటు పోల్స్, ఫెన్సింగ్ నుంచే నడుస్తారు.

రైల్వే స్టేషన్ వెనుకవైపు, స్టేసన్ కట్టినప్పుడే కట్టిన క్వార్టర్లలో నాలుగు కూలిపోయి ఉన్నాయి. మిగతా క్వార్టర్లలో రైల్వే గ్యాంగు వాళ్లు తప్ప బుకింగు క్లర్కుగానీ స్టేషన్ మాస్టరుగాని ఉండటం లేదు. వాళ్లు దాదాపు అక్కడికి పది కిలోమీటర్ల దూరంలోగల ఓ మాదిరి పట్నం నుంచి రోజూ వస్తారు.

రైల్వే స్టేషన్‌కు దక్షిణాన నీలగిరి చెట్లు పెరిగి ఉన్నాయి. నీలగిరి చెట్లకింద ఆకులు పడి ఆ స్థలమంతా తెల్లగా మెరుస్తున్నది. స్టేషన్‌కు ఎదురుగా పసిరిక చెట్లు, వేప చెట్లు, తుమ్మ చెట్లు పెరిగి వున్నాయి. ఆ చెట్లకింద రైలు పట్టాలకు ఆవలివైపున 'తాటికల్లు' కుండల్లో నురుగు వస్తుండగా నలుగురు గౌండ్ల వాళ్లు గిరాకి లేక దిగాలుపడి కూర్చున్నారు. వాళ్లకు కొంచెం దూరంలో పసుపు పచ్చ ప్లాస్టిక్ ట్రేలో సారా ప్యాకెట్లు పెట్టుకొని పేడి మూతి ఉపేంద్రం కూర్చున్నాడు.

పొద్దున తయారు చేసిన 'మిరపకాయ బజ్జీలు' చల్లారిపోగా షేక్ దావూద్ గిరాకి లేక గొణుగుతున్నాడు.

వేప చెట్టుకింద కాల్చిన మొక్కజొన్న కంకులు పెట్టుకొని ముగ్గురు పల్లెటూరి ఆడ వాళ్లు ఒకరినొకరు తిట్టుకుంటున్నారు.

పరికి పండ్లు అమ్మే ముసలవ్వ ఎందుకో విచారంగా కూర్చున్నది.

ఆ చెట్లకింద దుమ్ములో కూర్చుండలేక, అలాగని ఎంతోసేపు నిలబడలేక ఒక కుటుంబం దిక్కులు చూస్తున్నది.

"అట్ల పోయి రైలెప్పుడు కాలవడ్డదో తెలుసక రాపోరాదు!" భార్య భర్తమీద విసుక్కున్నది. భార్య పేరు గంగమ్మ. ఆమె గులాబిరంగు పాలిస్టర్ చీర కట్టుకున్నది. చెవులకు బంగారు జూకాలున్నాయి. కాళ్లకు పట్ట గొలుసులు, వెండి మట్టెలున్నాయి.

భర్త రాయేశం తన అంగీ జేబులో చెయ్యిపెట్టి, భార్యకేసి చూసి వంకర నవ్వు నవ్వాడు. రాయేశం తెల్లటి పాలిస్టర్ కమీజు తొడిగి ధోవతి కట్టుకొన్నాడు. కాళ్లకు సింగరేణి బొగ్గు గని బూట్లు వేసుకున్నాడు. మెడకు మఫ్లర్, ఎడమ చేతికి గడియారమున్నది.

"అమ్మా పరికి పండ్లే!" వారిద్దరి పదేండ్ల కొడుకు అడిగాడు.

"మీ బాపు నడుగుపో" గంగమ్మ పిల్లవాడ్ని కసిరింది.

రాయేశం వంకర నవ్వుకు గంగమ్మ ఎలాంటి అడ్డంకి చెప్పకపోయేసరికి ఉపేంద్రం దగ్గరికి నడిచి "ఎంతకోబత్త(సారా ప్యాకెటు)పిలడా?" అడిగాడు.

"మీ కాలేరు (కాలరీ)లెంత?" ఉపేంద్రం.

"మా బొగ్గు బాయిలకాడ అమ్మినట్టే అమ్ముతానవా?"

"ఈడ అంత రేటుకమ్ముతె బొక్కలిరువరా?" ఒక గౌండ్లాయన కోపంగా అన్నాడు.

"ఎవలు?" రాయేశం.

"ఇంకెవలు పాము కోరలిరిసినోళ్లే" ఇంకో గౌండ్లాయన.

పాము కోరలిరిసినోల్లెవరో రాయేశం అడుగలేదు. వాళ్లు చెప్పలేదు.

"రెండున్నర" ఉపేంద్రం.

"లావు సస్తనే ఉన్నది. మా వూల్లే సారమావులా పడిన కొత్తల నాలుగు రూపాయలన్నరు. లొల్లయి నంక గిప్పుడు గిదే ధర."

"మీ వూల్లేంది ఈ సుట్టుపక్క అన్ని ఊళ్లల గిదే ధర– ఈసారి మావుల(కంట్రాక్ట్) పట్టినోడు మన్నై పోయిండనుకో".

"మా కాలేరు మీద దోసుకుంటండ్లు – ఆడ బత్తకు అయిదు రూపాయలు" రాయేశం రెండు సారా ప్యాకెట్లు తీసుకొని ఒకటి కటుక్కున కొరికి నోట్లో పోసుకొని ఇంకొకటి జేబులో వేసుకున్నాడు. అయిదు రూపాయల నోటు తీసి ఇచ్చాడు.

ఆ వాసన తనకే వచ్చినట్టుగా ఒక బాల్ వాడి టీచరమ్మ అటేటు జరిగింది.

ఒక ముసలమ్మ చెవుల గంటీలు ఊగుతుండగా "రైలెప్పుడత్తది పిలడా! సిటక్కున సీకటైనంకనా?" అన్నది.

ఆ ముసలమ్మ మనవడు "ప్యాసెంజర్ రైలు గంటకొట్టే దనుక తెలువదే" బియ్యం సంచి మీద కూర్చుండి జవాబు చెప్పాడు. అతను ప్యాంటు వేసుకొని ఉన్నాడు.

కొంచెం దూరంలో అదివరకే తాగి ఉన్న ఒక బతికి చెడ్డ రైతు ఎవరినో అంతూపొంతూ లేకుండా తిడుతున్నాడు.

రైలుకింద బడి కాలు ఎప్పుడో తెగిపోయిన కుంటి ముసలి బిచ్చపాయన....

"నిన్ను సిలువకు గట్టిరిబిడ్డా నా యేశయ్యా!

కీలు కీలున మొలలు గొట్టిరి తండ్రీ యేశయ్యా!" అంటూ యేసుక్రీస్తు మరణ ఘట్టాన్ని తను 'నిజంగా' చూసినట్లుగానే వర్ణించి పాడుతున్నాడు. ఆ గొంతులో విచిత్రమైన 'వణుకు'

అక్కడి వాళ్లకు దుఃఖాన్ని కలిగిస్తోంది. ఆ పాటలోని నాదం వారికి అనుభవంలో ఉన్నట్టే ఉంది. అందరికీ చేయిచాపుతూ కర్రకాలు పొడుచుకుంటూ తిరుగుతున్నాడు.

రైలు టైం కనుక్కోవడానికి బయలుదేరిన రాయేశం ఇరువై అయిదు పైసల బిళ్ల తీసి కుంటాయన చిప్పలో వేసి "ఏసయ్యను కాదు గరీబోన్ని" అని పాటకు అర్థం చెప్పి కదలబోయాడు.

ఇంతలోనే పెనుకేక వేస్తూ ఏదో ఎక్స్‌ప్రెస్ రైలు దూసుకపోయింది.

రైలు వెళ్లేదాకా ఆగి పట్టాలు దాటాడు. అతని వెనుకనే రాబోయిన కొడుకు భయపడి తల్లి దగ్గరికి పరుగెత్తాడు.

రాయేశం స్టేషన్లోకి అడుగు పెట్టాడు. టికెటిచ్చే కిటికి మూసున్నది. స్టేషన్ మాస్టర్ గదిలోకి తొంగిచూశాడు.

ఒక పాత టేబుల్ ముందు అంతకన్నా పాతగిలిన స్టేషన్ మాస్టర్ విచారంగా కూర్చున్నాడు.

ఇంతలోనే స్టేషన్ ద్వారం నుంచీ ఆదరబాదరగా వచ్చిన రైల్వేపోలీసు స్టేషన్ మాస్టర్ రూంలోకి నడిచాడు. టోపి తీసి ఉఫ్‌మనుకున్నాడు.

"వాని వివరాలు తెలుసుకునేసరికి తాతలు దిగొచ్చిండ్లు సార్" ఆ కష్టమంతా ముఖంలో తొంగి చూస్తుండగా మాట్లాడసాగాడు.

"సార్ వాన్ని వారం రోజుల క్రితం మన స్టేషన్లో రాత్రి చలికి వణుకుతుంటే పోలీసులు పోలీస్ స్టేషన్‌కు పట్టుకపోయిండ్లట. అసలే ఈ ఏరియాల డేంజర్‌గున్నది కదా! మల్ల వీడు పడుసు పోరడాయె. ఏదడిగిన నోరు తెరువకపాయె. పొద్దుటి నుంచి సాయంత్రం దాకా ఎంత తన్నినా ఏం మాట్లాడలేదట. ఆఖరుకు వాని తల్లి గురించి చెప్పిండట. ఎంక్వయిరీల వీళ్లది కుద్దు రాముల పల్లెనట. తండ్రి బేవార్సుగాడట. భూములమ్ముకొని పెద్దపెల్లిల ఆవారా తిరుగుతున్నడట. వాడు పాతకాపేనట – ఏడాది కరీంనగర్ సబ్‌జైల్ల ఉండచ్చిండట. తల్లి కూలినాలి చేసి వీన్ని పెంచి పెద్దజేసిందట – ఆఖరకు ఆవారా కేసని విడిచిపెట్టిండ్లట" రైల్వే పోలీసు గుక్క తిప్పుకున్నాడు.

"వాడు ఏదైతే మనకేమిటి గని – మన నెత్తిమీదికి తెచ్చాడు. ప్యాసింజర్ వెళ్లిపోతే ఈ చలిలో రాత్రంతా చావాల్సిందే" స్టేషన్ మాస్టర్.

"సార్ మనము గూడా ఆవారా కేసు కింద పంచనామా చేస్తే" రైల్వే పోలీసు.

"అసలే రోజులు బాగాలేవు. వెధవ పెంట మనమీదికొస్తే! అచ్చా నువ్వు పోయి శవం దగ్గర కావలి వుండు. రంగయ్య టీకి పోయి వస్తాడు! ఈలోగా నేను వాడి తల్లి, తండ్రి కోసం ట్రై చేస్త" స్టేషన్ మాస్టర్.

రైల్వే పోలీసు గది బయటకు వచ్చాడు.

"ఏందేంది?" రాయేశం.

"ఏమున్నదివయ్యా! మర్డర్లు, కూనీలు, చావడాలు, చంపడాలు – ఆజ్‌కల్‌కా దునియా ఖుద్ మర్ నా కిసీకో మార్ డాల్‌నా (ఇయ్యల్ల రేపు ప్రపంచంల తను చావడం ఇంకోన్ని చంపడం)".

"దాసుకోవయ్యా! అమ్మమ్మ నీ ఉచ్చ మందులకు గావాలంటె చింతకొమ్మ లెక్కి చిమ్మిచ్చి పోసిందట" రాయేశం.

"పొద్దటి నుంచి అడిగినోడికల్ల చెప్పలేక నోరు పోతంది. అగో క్యాబిన్ దగ్గర ఓ మాదెర్‌చోదు గాడు రైలుకింద తలకాయ బెట్టిండు. పంచనామా చేసి పారేత్తమంటే మా స్టేషన్ మాస్టర్ ఉచ్చుబోసు కుంటుండు– వాని తండ్రి వీనికన్నా ఆవారా తీరుగ ఉన్నడు." చెమట పట్టిన ఖాకీ బట్టలు మాటిమాటికీ లూజు చేసుకుంటూ ఉత్తరం వేపు క్యాబిన్‌కేసి నడిచాడు.

స్టేషన్‌మాస్టర్ పెద్దపల్లికి ఫోన్ చేశాడు.

"ఇంతకుముందు వైర్‌లెస్‌ల ఇక్కడి పోలీస్ స్టేషన్‌కు కబురువచ్చింది. వాణ్ణి పోలీసు వాళ్లు వెతికిపట్టుకున్నారు. సింగరేణి రైలులో తీసుకువస్తున్నారు" ఆవలి కంఠం.

మళ్లీ తల్లి ఉండే ఊరు ఓదెలకు ఫోన్ చేశాడు. అదృష్టవశాత్తు ఆ ఊరులో రైల్వే స్టేషనున్నది – "వాని తల్లి, బంధువులు ఎండ్లబండిలో వస్తున్నారు అక్కడి నుంచి."

స్టేషన్ మాస్టర్ ఈ కబురు శవం దగ్గర కావలున్న రైల్వే పోలీసులకు తెలుపాలనే ఉద్దేశంతో గది బయటకొచ్చాడు.

"సార్ ప్యాసెంజర్ టైమెంత?" రాయేశం.

"ఉండవయ్య మగడా!" స్టేషన్ మాస్టర్ దిక్కులు చూస్తూ చిరాకుగా అని గ్యాంగుమన్ కోసం వెతకసాగిండు.

"నేను శవాన్ని సూసత్త సార్! ఏం చెప్పమంటారు?" రాయేశం.

"వాని తండ్రి సింగరేణి రైలులో వస్తున్నడని చెప్పు." స్టేషన్ మాస్టర్.

రాయేశం చేతులూపుకుంటూ ప్లాట్‌ఫారం మీదనుంచి ఉత్తరం వేపు పోవడం చూసి 'రైలచ్చే యేలయ్యింది మల్లేడ కాలవడ్తున్నవ్?" పట్టాల ఆవలినుంచీ రాయేశం భార్య గంగమ్మ కేకేసింది.

ఆ కేకను పట్టించుకోకుండానే రాయేశం చరచరా నడుస్తున్నాడు. రాయేశం బూట్లకింద ఇసుక కరకరలాడుతోంది.

ప్లాట్‌ఫారంకు వందగజాల దూరంలో క్యాబిన్‌కు ప్లాట్‌పారంకు మధ్యన పదిమంది మనుషులు కన్పించారు.

అక్కడ నలుగురు చేతి సంచీలు పట్టుకొని విచార వదనాలతో నిలబడి వున్నారు.

రైల్వే పోలీసులిద్దరు అక్కడ శవం వున్నదన్నమాట మరిచిపోయి బీడీలు పీలుస్తూ లోక రివాజు గురించి మాట్లాడుకుంటున్నారు.

ఢిల్లీ వెళ్లే రైల్వేలైను పక్క కంకర రాళ్లమీద ఒక మొండెం పడుకోబెట్టి వున్నది. శవం మీద చాలీచాలని తెల్లని గుడ్డ కప్పి వున్నది. పట్టాలమధ్య కండ్లు భయంకరంగా తెరుచుకున్న తలవున్నది. తలకు మొండానికి మధ్య రక్తం మడుగుకట్టి జొబ్బజొబ్బ పెద్ద ఈగలు ముసురుతున్నాయి.

ఇంకా మీసం సరీగ మొలువని లేత ముఖం- ఎత్తు దవడలు- ఎంత అందమైన ముఖం. నెత్తిమీద రక్తంతో తడిసి పిడుచగట్టిన వెంట్రుకలు- మొండెంమీద కప్పిన గుడ్డ సరిపోక పిక్కలు పాదాలు కన్పిస్తున్నాయి. మడిమెలు గిలగిల తన్నుకోవడం వల్ల పగిలున్నాయి. ప్యాంటు చిరిగి వుంది.

రాయేశం నిషా దిగిపోయింది. కడుపులో చెయ్యేసి ఎవరో దేవినట్టనిపించింది. "ఛీ మనిషి జల్మంత పాపకారి జల్మ మరోటి లేదు" అన్నాడు.

రాయేశంకు తమ బొగ్గుగనిలో పైకప్పు కూలి చనిపోయిన కార్మికుల శవాలు కండ్లముందు మెదిలాయి.

రాయేశం కాళ్లమీద కూలబడి "అయ్యో బిడ్డా! కట్టం సుకం సూడాల్సినోడివి ఎంత కర్మానికెత్తుకున్నవ్?" అని బొటబొట కన్నీళ్లు కార్చాడు.

"ఖర్మ మేమున్నది బై- ముచ్చుదొబ్బుకత్తె ఎవడైన గంతే" రంగయ్య అనే రైల్వే పోలీసు.

"ఛల్..." చుట్టు మూగుతున్న మందిని ఇంకో పోలీసు దూరం కొట్టాడు. "ఏ తల్లి గన్న బిడ్డో!" ఊళ్లో బతుకు గడవక సింగరేణి గనుల్లో పరుగు పందెంలో నౌఖరికోసం పోతున్నవాడన్నాడు.

"కట్టాలలో జెనుకక(భయపడక) సీతమ్మ తీర్గ అగ్గిలనుంచి బయటికచ్చినోడే మనిషి" ఒక ముసలయ్య.

"అరె! కష్టాలుంటయి. సుఖాలుంటయి. మనిషి పుటకే అసొంటిది. ఈ కాలపు పోరగాండ్లకు అన్ని ముంగటికి రావాలె" రంగయ్య.

"ఔ బాంచెన్- నీ తీర్గ అందరికి కొలువు దొరకద్దా" ఒక ముసలమ్మ.

"ఔ బై కొలువు దొరకలే, సచ్చుడేనా?" రంగయ్య వాదంలోకి దిగుతూ.

"సావకుంటే ఏం జేసుడువయ్యా! అడుక్క తినమంటావా? ఊళ్లమీద బడి దోసుకు తినమంటావా?" ఎవరో మందిలోనుంచి.

"అయిరెండూ బమ్మకట్టాలే" యువకుడు.

ఇంకో రైల్వే పోలీసు బీడి విసిరికొడుతూ "ఔ"నంటూ ఒప్పుకున్నాడు.

"ఆ దమ్మున్నోడు సావడు. అడ్డమచ్చినోన్ని సంపుతడు" రంగయ్య తన అనుభవం నుంచి నిగ్గుతీసిన సత్యాన్ని చెప్పి రైల్వే స్టేషన్‌కేసి నడిచాడు.

"ఏ రైలుకు పడ్డడు బిడ్డా" ముసలవ్వ.

రాయేశం కండ్లకు చీకట్లు కమ్ముతున్నాయి. తోటి కార్మికులు గనిలో చని పోయినప్పుడు మిగతా కార్మికుల్లో చెలరేగిన కోపం అతని ముఖంలో చిమ్ముకొచ్చింది.

"వారం రోజుల క్రితం ఆవారా కేసు క్రింద పోలీసులు పట్టుకుపోయినారట" ఇందాక రైల్వే పోలీసు స్టేషన్‌మాస్టర్‌కు చెప్పిన మాట జ్ఞాపకం వచ్చింది. కంఠంలో కోపం దుఃఖం మిళితంకాగా "మనిషి జల్మంత ఈనం జెల్మ లేదు. బంచత్-గీడ నియ్యతి గల్లోన్ని నోట్లో నాలుక లేనోన్ని బతుకనియ్యరు. అరే కోమలి పోరడు ఇంట్లనుంచి ఎట్లచ్చిండో? కొట్లాడే అచ్చెనో? మనసు చెంచాల్లమైతేనో? బుద్ధులు గ్యానాలు చెప్పే నాయిన్నే తనకే దోసక దేశాలు బట్టుకపోయిండట. ఆడది ఏం చెలాయించుకత్తది? ఇటు సూత్తే తల్లి కొట్టిపోసుకునుడు. అటు తండ్రి ఏమయ్యిండో సమఝు కాక ఎంత కొట్టిపోసుకున్నడో? అరరె! ఎవల్లన్న మనిషి దగ్గిరికి తీసి కడుపుల ఆయత్తం అడుగుతె బతికిపోవు. ఎంతపని జర్గిపాయె. పోలీసోల్లన్న దగ్గరికి దియ్యకపోయిరి. ఆళ్లు దొరికిందే బరికినట్టు మనుసు పుండైపోయినోన్ని మళ్లీ కొట్టిరి. ఇదేమన్న నాయెమా?" రాయేశం కోపంగా.

"నీకెందుకువయ్యా తీస్‌మార్‌ఖాన్ (ముప్పయి మందిని కొట్టేవాడు) – ఊ అంటే తీసుకపోయి పోలీసు స్టేషన్ల అప్పజెప్పివస్త" రైల్వే పోలీసు.

"ఏది అప్పజెప్పు సూద్దాం" జేబులో సారా ప్యాకెట్టు తీసి కట్టుక్కున కొరికి గటగటా తాగి రాయేశం అన్నాడు కోపంగా.

"ఏం చేస్తవ్ బే- అందరి తీర్గ నువ్వ చూడక- లావులావు మాట్లాడ్తన్నవ్- సచ్చినోని బావవా? అన్నవా" రైల్వే పోలీసు.

"అంతకన్న ఎక్కువ" రాయేశం పోలీసుమీది కురికాడు.

అక్కడ గుమికూడిన వాళ్లంతా వాళ్లిద్దరిని విడదీశారు.

దూరం నుంచి ఈ గొడవంతా చూస్తున్న రాయేశం భార్య గంగమ్మ పట్టాల మీదుగా పరుగెత్తుకొచ్చింది. శవాన్ని చూసి ఆమె నోట మాట రాలేదు.

తిట్టుకుంటూ వచ్చిన గంగమ్మ భర్త చెయ్యి పట్టుకొని తీసుకపోయింది.

రాయేశం బియ్యం బస్తామీద కాసేపు తలపట్టుకొని కూర్చున్నాడు. గనిలో చనిపోయిన శవాల దగ్గర కార్మికులు కోపంగా అరుస్తున్న దృశ్యం. చివ్వున లేచి వెళ్లి మరో రెండు సారా ప్యాకెట్లు తెచ్చుకున్నాడు.

గంగమ్మ తను చూసిన దృశ్యాన్ని అక్కడివాళ్లకు వర్ణించి చెప్పడంలో భర్తను మరిచిపోయింది.

అదివరకే చూసి వచ్చినవాళ్లు వివరాలు చెప్పారు. కొత్తగా వచ్చినవాళ్లు శవాన్ని చూడడానికి కదిలారు.

అప్పుడు సాయంత్రం అయిదు గంటలయ్యింది. చలికాలపు పొద్దు క్రుంకడానికి సిద్ధంగా వున్నది. పడమటి ఆకాశం ఎలుగడిపడిన అడివిలాగా వున్నది. ఏడ్చేడ్చి సొమ్మసిల్లిన పసిపిల్ల

జేవురించిన ముఖంలా సూర్యుడు. స్టేషన్ ఆవలి ప్రక్కనగల ముసలి పచ్చిరిక, వేప, తుమ్మచెట్ల నీడలు ఆ చోటంతా కప్పేశాయి. చలి విషాదంలా కమ్ముకుంటోంది.

ఆ చిన్న స్టేషన్లో జన సంఖ్య అంతకంతకూ పెరుగుతోంది. ఆ స్టేషన్లో చేరుతున్న జనమంతా చుట్టుపక్కల పల్లెటూళ్ల వాళ్లు- పైగా సింగరేణి బొగ్గు గనుల్లో పనిచేసేవాళ్లు, వాళ్ల తాలూకూ బంధువులు ఎక్కువగా వున్నారు. ఆ స్టేషన్ నుంచి ఖాజీపేటకు పోయేవాళ్ల సంఖ్య చాలా తక్కువ. ఆ తక్కువలో కూడా ఈ మధ్య కొత్తగా రైల్వేలైను విద్యుదీకరణ, రైల్వే కార్మికులే ఎక్కువ మంది వున్నారు.

స్టేషన్‌లోకి వచ్చిన వాళ్లందరూ శవాన్ని చూసి వచ్చారు. అక్కడ చాలామంది ముఖాలలో నిర్లిప్తత చోటుచేసుకున్నది. అటు తెల్లకల్లు (తాటికల్లు), సారా అమ్మకం జోరుగా సాగుతోంది. అందరి మనుసుల్లో ఆ శవం ఒక పెను కల్లోలం లేపుతోంది. మంటను ఎగదోస్తోంది. ఆ మంటమీద ఏదో ఒకటి పోసే ప్రయత్నం.

షేక్ దావూదు మిరపకాయ బజ్జీలు అయిపోయాయి.

చావు-బతుకల మధ్య తచ్చాడే మాటలు - సుళ్లు తిరిగే మాటలు

ఒక ముసలి రైల్వే మొఖద్దమ్ అక్కడే పాత క్వార్టర్లో వుండేవాడు. డ్యూటీ దిగి స్నానం చేసి ధోవతి కట్టుకొని వచ్చి స్టేషన్లో తిరుగుతూ, "ఆ పొల్లగాడు పది దినాల కింద నుంచి గీ స్టేషన్లనే తిరుగుతున్నడు. ఎవలతోని మాట్లాడడు. సకులం దోసుకపోబడ్డోని తీర్గ కూకుండెటోడు. అప్పుడప్పుడు పిచ్చోని తీర్గ ఒర్రుకుంట అటునుంచి ఇటు, ఇటునుంచి అటు ఉరికెటోడు. సొమ్మసిల్లి పడిపోతే మేం మొన్న బువ్వబెట్టినం- ఆనాడు పొల్లగాని తల్లి, ఎవలో సెప్పుతే అచ్చి తీసుకపోయింది. మల్ల గిదే సూసుడు" తనకు తెలిసిన వివరాలు చెప్పసాగాడు.

ఆ వివరాలు అందరికీ తెలిసినట్టుగానే వున్నవి. అందరూ ఆ పిలగానిలాగే దగ్ధమైన మనసులతో ఎక్కడెక్కడో దిక్కుతోచక పరుగెత్తిన వాళ్లలాగే వున్నారు. అందరి లోలోపల ఏదో తొలుచుకపోతోంది. అదేమిటో కొద్దికొద్దిగా తెలిసినట్టే తెలిసి మళ్లీ చిక్కు పడుతోంది. పల్లెల కడుపుల్లో ఏదో కల్లోలం మరిగి మరిగి బుసబుస పొంగుతోంది. ఇల్లు, పిల్లలు, భూమి, పంటలు, పెండ్లిల్లు, ఎండావానా అన్నిరకాల మానవ బంధాలు, సెంటిమెంట్లు తెగిపోతున్నాయి. అన్నిటికన్నా బలీయమైన భూమి సంబంధం తెగిపోయి పల్లెలను విడిచి బతుకు తెరువు కోసం చెల్లాచెదరుగ చెదరిపోయిన వాళ్లు, పిల్ల పేగు సంబంధాలు తెగినవాళ్లు అస్తుబిస్తుగా తచ్చాడుతున్నారు.

గొణుగుడు, విచిత్రమైన కొత్త మాటలు చితి మంటల చిటపటల్లా- కూలి పోయిన వేదాంతాలు స్టేషనంతా గగ్గోలుగా అర్థం కాకుండా వున్నది.

మోకాళ్లదాకా నెక్కరేసుకున్న రైల్వే కార్మికుడు వచ్చి "ఠనాఠన్"మంటూ గంటకొట్టాడు!

రైల్వే బుకింగ్ కిటికీ దగ్గరికి జనం పరుగెత్తారు.

బుకింగ్ క్లర్కు అప్పుడే నిదురలేచిన వానిలాగా టికెట్లకెగబడుతున్న ముఖాలకేసి చూడకుండా టికెట్టు నింపాదిగా ఇస్తున్నాడు.

రాయేశం "పాసెంజరు ఎంత లేటు మారాజా" అన్నాడు పరాచికమాడే ధోరణిలో.

బుక్కింగు క్లర్కు ఈ పరాచికాల కతీతుడులా కన్పిస్తున్నాడు. అతను జవాబు చెప్పలేదు.

"రామగుండం రెండు పెద్దయి, రెండు సిన్నయియ్యి" అన్నాడు రాయేశం.

రాయేశం టిక్కెట్లు తీసుకొని బయటకు వచ్చేసరికి– సింగరేణి రైలు వస్తున్నదని– స్టేషన్‌లోని వాళ్లు వేగిరపడుతున్నారు.

మరికొద్ది సేపట్లోనే ధనధనలాడుతూ సింగరేణి రైలు వచ్చింది. దిగేవాళ్లు తక్కువ. ఎక్కే వాళ్లు అంతకన్నా తక్కువే. రైలు వెళ్లిపోయింది.

సింగరేణి రైలులో నుంచి ఒక పొడుగాటి నడీడు మనిషి దిగాడు. అతని ముఖం కోలగా వున్నది. పండ్లు కందుపండ్లు (గారపట్టిన) – కమీజు భుజాలమీద చిరిగి వున్నది. ధోవతి సన్నపుదేకాని చాల పాతది. కాళ్లకు చెప్పులు లేక మోకాళ్లదాకా దుమ్ము పేరుకున్నది. మడిమెలు ఎండిన వరిమళ్లలా పగిలున్నాయి. ఎముకలు తేలి ఆరడుగుల అస్తిపంజరం లాగున్నాడు. అతని ముఖం బండబారి వున్నది. కండ్లు– ఆకండ్లు అక్కడున్నవాళ్లకు తెలియకుండా వున్నాయి. మొత్తానికి అతను విధ్వంసమైన సేనా నాయకునిలాగా వున్నాడు. అతని చేతిలో మూలలు చిరిగిన పాత క్యాష్ బ్యాగున్నది. కుడి చేతిలో బాగా నలిగిపోయిన రెండు తెలుగు వార్తా పత్రికలున్నాయి. అవి ఏనాటివో, తెలియకుండా మాసి వున్నాయి.

అతని వెంటే నల్లగా బలిష్టంగా ఉన్న రైల్వే పోలీసు దిగాడు. అతను బాగా వంగిపోయి వున్నాడు. అతని ముఖం భూమి పొరల్లో నలిగిన నేలబొగ్గులాగున్నది.

రైల్వే పోలీసు ఆ పొడుగాటి వ్యక్తిని స్టేషన్ మాస్టర్ రూంలోకి తీసుకపోయాడు.

"బండి కింద పడ్డ పొల్లగాని తండ్రి వచ్చిండనే వార్త" అతి తొందరలోనే అందరికి తెలిసిపోయింది. అతన్ని చూడడం కోసం స్టేషన్ మాస్టర్ రూంకేసి చాలామంది నడిచారు.

"వచ్చావా నాయనా?" స్టేషన్ మాస్టర్ పాత నల్లకోటు తొడుక్కొని బయలుదేరాడు.

పొడుగాటి వ్యక్తి కొడుకును కోల్పోయిన తండ్రిలా లబోదిబోమని రోదించడం లేదు. శవంగా మారిన తన రక్తాన్ని చూసుకోవడానికి పరుగెత్తలేదు. ఆ మొత్తం వ్యవహారం అదివరకే అనుభవించిన వాడిలాగా– "అంత తొందరేం లేదన్న"ట్లుగా స్టేషన్ మాస్టర్ టేబుల్‌కు ఎదురుగాగల కుర్చీమీద కూర్చున్నాడు.

కిటికీల్లోంచీ దరువాజాల్లో నుంచి చూస్తున్న జనం మొదట విస్తుపోయారు. ఆ తరువాత "బండ తీరుగున్నడు", "మనిషికి గింత సెమటలేదు", "నెనరు లేదు". తలోరకంగా గుసగుసలాడారు.

పొడుగాటి వ్యక్తి తలతిప్పి వెనక్కి చూశాడు. అనేక ముఖాలు సగం సగం కాలిపోయినట్టుగా అతనికి కనిపించాయి. మొత్తం ఆ ప్రాంతమంతా మనుషులు కాలిన కమురు వాసన వ్యాపించినట్టుగా అతనికి తోచింది.

"అరె నడువయ్యా రాజారాం" రైల్వే పోలీసు యాతనగా-

"ఎక్కడికీ?" పొడుగాటి వ్యక్తి రాజారాం.

"ఎక్కడికంట వేందయ్యా! నా కొడుకు పెండ్లికచ్చినవా? నిన్ను పెద్ద పెల్లంత తిరిగి దొరుకబట్టేటాల్లకు తాతలు దిగచ్చిరి."

"అయితేం జెయ్యమంటవు?"

"చనిపోయిన నీ కొడుకును చూసుకోవా?" స్టేషన్ మాస్టర్.

రాజారాం తన కొడుకు ముఖం స్టేషన్ మాస్టర్‌దే అన్నట్టుగా అతని ముఖంలోకి చూసి 'చూసేదేమున్నది' అన్నాడు.

"కాలంతకపు ముండ కొడుకున్నట్టున్నది." స్టేషన్ మాస్టర్‌కు మతి పోతోంది. తన సర్వీసులో చావులు చాలా చూశాడు. జంతువులు, మనుషులు- చనిపోయింది మనిషైతే స్టేషనంతా ఏడుపులు పెడబొబ్బలతో నిండిపొయ్యేది. శవాలకేసి పరుగెత్తే వాళ్లు- ఆ ఏడుపులు తగ్గి పంచనామా చేసేసరికి తాతలు దిగొచ్చేవాళ్లు. కాని ఈ మనిషికి ఆ ధ్యాసే లేదు. వీడు మనిషేనా? జంతువా? రాయి కాదుకదా? ఇంతకూ వీడు చనిపోయిన పిల్లవాని తండ్రేనా?

స్టేషన్ మాస్టర్ మీమాంసలో వుండగానే- రాజారాం ముఖం రుద్దుకున్నాడు.

"అది కాదయ్యా! ఎంతసేపు శవాన్ని ఉంచుతాం. పొద్దున నాలుగున్నరకు చనిపోయాడు. ఇప్పటికే ఖరాబయ్యింది. పంచనామా చెయ్యాలి." స్టేషన్‌మాస్టర్ నచ్చచెప్పే ధోరణిలో.

"చెయ్యిండ్లి" రాజారాం.

"అక్కడికే పోదాం" స్టేషన్‌మాస్టర్.

"పోయి?"

"అక్కడ నువ్వు నీ కొడుకును చూసుకొని నవ్వేవు. మేం ఏడుస్తం." రైల్వే పోలీసు కోపంగా.

రాజారాం లేచి నిలబడి రైల్వే పోలీసు ముఖంలోకి చూశాడు. అక్కడ అతనికి కాలిపోయిన తునికి చెట్టు మొదలు కన్పించింది.

ఈ వాదనలు ఇష్టంలేని వానిలాగా రాజారాం లేచి నిలుచున్నాడు. నిజానికి కొడుకు శవం అతని మనసులో ఎప్పుడో చూసుకున్నాడు. కొడుకు చనిపోవడం ఎప్పటి నుంచి ప్రారంభమైంది అన్న చిత్రమైన ఆలోచన కలిగింది. మనుషుల చావు ఒక ఘడియలో జరుగగలదన్న దానికన్నా, సంవత్సరాల తరబడి జరుగుతుందనేది అతని నమ్మకం.

స్టేషన్ మాస్టర్, రైల్వే పోలీసు రూంలో నుంచి బయటకు నడిచినా కూడా రాజారాం కొడుకు చావు ఎప్పుడు ఎక్కడ ప్రారంభమైనదనేదీ తెలియక అక్కడే నిలుచున్నాడు.

"ఏమయ్యా రాజారాం" రైల్వే పోలీసు పిలిచాడు.

రాజారాంకు కలలో నడుస్తున్నట్టుగా రూం బయటకు వచ్చాడు. అక్కడివాళ్లంతా రాజారాంను చుట్టుముట్టారు.

"పాప కర్ముడున్నట్టున్నది" ఎవరో ముసలమ్మ గొణిగింది.

"ఏమయ్యా ముఖం సూత్తే సదువు సాత్రం వచ్చినోని తీర్గున్నవ్– ఇయ్యాల్లటి రేపటి కోమలి పోరగండ్లు మాటంటెబడ్తలేరు. కొడుకును కొట్టినవా? తిట్టినవా?"

"నీకు ఆఖల్ (బుద్ధి) లేదా?"

ఇలాంటి తిట్లు దీవెనలెన్నెన్నో – పిల్లలను ఎట్ల పెంచుకోవాలో సలహాలు – ఆ తిట్లమీద రాజారాంకు ధ్యాసలేదు. మనుషులందరికి చావడం ఎప్పుడు మొదలయ్యిందో నన్నట్టుగా, చావును జయించిన వాళ్లున్నారా అన్నట్టు చూశాడు.

రాయేశం తలవంచుకొని నడుస్తున్న రాజారాం పక్కకు వచ్చి "నీకెందరు కొడుకులే?" అన్నాడు తడి గొంతుతో ఆప్యాయంగా.

"ఒక్కడే" రాజారాం.

జనంలో కొందరికి మరీ కోపం పెరిగింది. "ఓరి జెష్టమ్మా! ఒక్క కొడుకును సాది సవరచ్చెన చేసుకోలేంది నువ్వేం మనిషివిరా?" ఒక ముసలయ్య.

"ఛత్తెరి ఏ పాపకర్ముడన్నా గీదునియల కొడుకుల, బిడ్డ సాదుకోని వాడుంటడా?" ఒక నడీడువాడు.

"ఇగో ఈడున్నడుగదా?"

"ఇయ్యాల్లరేపు ఎవలరచ్చెన ఆళ్ల సేతుల్లున్నదా? అంత మంచిగనే బతుకుదా మనుకుంటరు. కని నొస్ట రాసిన రాత – ఆ పిల్లగానికి గీకొరత రాసిండు బమ్మదేవుడు." మరొక నడీడు మనిషి.

"మన గీతలన్నీ రాసేది మనుషులే–" రాయేశం అన్నాడు.

రాజారాం ఏం మాట్లాడకుండా నడుస్తున్నాడు.

అతనివెంట మంది నడిచారు. రైల్వే పోలీసు, స్టేషన్ మాస్టర్ ముందు నడుస్తున్నారు.

పొద్దుగూకింది, పడమటి దిక్కు కాలి కూలిన గ్రామం దూరంగా కనిపించినట్టుగా నలుపు ఎరుపుల సంగమం.

రాజారాం బోరింగు నీటి పంపు దగ్గర ఆగాడు. ఎవరో బోరింగు కొట్టారు. రాజారాం ముఖం కడుక్కున్నాడు. కొన్ని నీళ్లు తాగాడు. జేబులు వెతుక్కున్నాడు. ఎవరో బీడి కట్ట, అగ్గిపెట్టె ఇచ్చారు. ఎవరో సిగరెట్టివ్వబోతే తీసుకోలేదు. బీడీకట్ట తిరిగి ఇవ్వబోతే ఇచ్చినాయన వాపసు తీసుకోలేదు.

బీడి బస్సబస్స పీలుస్తూ రాజారాం నడుస్తున్నాడు.

అప్పటికే శవం దగ్గర మంది జమైపోయారు.

రాజారాం రైలు పట్టాల దగ్గర పడున్న తన మాంసాన్ని, నెత్తురును చూశాడు.

జనం రాజారాం ముఖాన్ని అక్కడ పడున్న తలకాయను మార్చిమార్చి చూశారు. దాదాపు రెండిటిలో ఒకే పోలికలు, విచిత్రంగా రెండింటిలో ఒకే భావం.

రాజారాం ఒక రాతిబొమ్మలాగా నిలుచున్నాడు.

స్టేషన్ మాస్టర్ కనుసైగతో రైల్వే పోలీసు మొండెంమీది గుడ్డ తొలిగించాడు.

రాజారాం సత్తువ లేనివానిలాగా కాళ్లవేపు కూలబడ్డాడు.

"అబ్బ ఎంత నెనరు లేని గుండెనయ్యా నీది?" అన్నారెవరో.

రాయి, పాపకర్ముడు లాంటి మాటలు ఒక వేపు- "అయ్యో కాసేపూసే చెట్టు" అని ఇంకొక వేపు.

రాజారాంకు ఈ మాటలేవీ చేరడం లేదు. తన మనసులో అనేక దృశ్యాలు రూపు కట్టసాగినయ్. పోలీసుల దాడిలో కూలిపోయిన గుడిసెలు, పెంకులు కిందికి తోడిన పెంకుటిండ్లు, చెల్లా చెదురుగా పడిన ధాన్యం, తొక్కబడిన కుండా, గుర్గి, ధ్వంసమైన గ్రామం అతని మనసులో రూపుకట్టింది.

ఇప్పుడు రాజారాం ఒక ధ్వంసమైన పల్లెలా వున్నాడు. ఎలుగడిబడి సొంతం కాలిపోయి చల్లారిన అడివిలా వున్నాడు. ఇంకిపోయిన నదిలా, నెర్రలిచ్చిన ఎండిన చెరువులా వున్నాడు. మాటలు తెగిపోయిన మనిషిలా కూర్చున్నాడు.

ధ్వంసమైన పల్లెలో ఇల్లిల్లు తిరిగి చూసిన ఆకలేసిన దుక్కిటెద్దులా రాజారాం ఎప్పుడో మరచిపోయిన తన బతుకు తాలూకూ శకలాల చుట్టూ తచ్చాడుతున్నాడు. చిత్ర విచిత్రంగా ఆ శకలాలు అతని మనసులో మెదలసాగినయ్. తన కొడుకు చావు తనకు పుట్టక ముందెక్కడో ప్రారంభమైనట్లుగా అతనికి తోచింది.

ఒక అంగీ తప్ప లాగు లేని పిల్లవాడు తన తండ్రివెంట ఉరుకుతున్నాడు. ఒక చేతిలో పార, ఇంకో భుజం మీద మోటబొక్కెన గల రైతు నడుస్తున్నాడు. ఎండకు పిల్లవాడి పాదాలు మాడిపొయ్యాయి. తండ్రి తిడుతూ కుడి చంక కెక్కించుకున్నాడు. పిల్లవాడు మక్క కంకులకు వచ్చిన పీసును చూపి "నాయనా వీటికి మీసాలెక్కడ నుంచి వత్తయే?" అంటున్నాడు.

ధ్వంసమైన పల్లెలో ఎవరో ఏడుస్తున్నట్లుగా అన్పించింది. ముడతలు పడ్డ ఎర్రతోలు, నీలం రాయి కొనుకపోగుగల తండ్రిని వాకిట్లో పడుకోబెట్టారు. తల్లి మీదపడి ఏడుస్తోంది..... కడుపుల నరాలు బయటపడేలాగున దగ్గుతూ - ఏదు కొయ్యల్లా తల వెంట్రుకలు గలిగిన అన్న - పోలీసు పటేల్‌కింద గుమస్తా బొనుగూపినట్టుగా మాట్లాడే అంతెత్తు వదిన- అన్న తాగితాగి చనిపోయాడు. కుటుంబం కకావికలు. తను చదువు బడిలో నుంచి నాగలికి మార్పు - తండ్రి చావు మళ్లీ కన్పించింది. తండ్రి, అన్న ఇద్దర్లో ఎవరు ముందు చనిపోయారో జ్ఞాపకం రావడం లేదు.

తను నాగలిని పట్టేనాటికి పదెకరాల భూమి- నుయ్యికోసం అంజుమాన్ (సహకార సంఘం) అప్పు- అప్పు తీరలేదు. తను వేసిన మిర్చి పంట- ఇంజను(పంపు సెట్టు) కోసం మళ్లీ కొత్తగా వెలసిన భూమి తనఖా బ్యాంకు అప్పు - మిర్చికి కొరుకుడు రోగం - హల్లికి హల్లీ సున్నకు

సున్న - బేంకువాళ్లు పెద్ద ఎడ్ల బండి తీసుకపోవడం - వేలం వేయడం - ఎరుపెక్కిన చెక్కిళ్లతో ఈ గజిబిజి మధ్య ఒక స్త్రీ రూపం కన్పించింది.

తన్నులు, గుద్దులు, తాగుడు. బిసతప్పిన యంత్రంలా తను తిరిగే నాటికి తన భార్య కలుపులకు, నాట్లకు కూలికి పోతున్నది. బీదతనపు చావులో నుంచి పిల్లవాన్ని తీసుకొని తల్లిగారింటికి వెళ్లిపోయింది. అప్పటి నుంచి రాజారాం మళ్లీ భార్య దగ్గరికి పోలేదు. తాగడం దొరగారి దగ్గర చేత (వ్యవసాయం) చేయించడం. నెల పనిచేస్తే మరో రెన్నెల్లు తిర్గడం- ఎక్కడపడితే అక్కడ- ఊళ్లెకు పాటలచ్చినయ్... ఊళ్లో గొడవలు ప్రారంభమయ్యేనాటికి తను "తునికి ఆకు కల్లం (బీడి ఆకుల కంట్రాక్టు)" పట్టాడు. గొడవ లేకుండా వాళ్లు ఇయ్యమన్న రేటు (అన్నలు (నక్సలైట్లు) యియ్యమన్న రేటు) ఇచ్చినందుకు పోలీసులు పట్టుకపొయ్యారు. మరింకేమీ జ్ఞాపకం రాలేదు. ఊళ్లో ఒక యువకుడికి జమానతుగ పాత ఇంటిని రాయించాడు. తట్టుకోలేక కేసుల సుట్టు తిర్గలేక బేలు జంపుచేసి ఆ పిల్లవాడు పార్టీలో కలిసి పోయిండు. జమానతు డబ్బు కట్టమని ఆర్నెల్లు జైలు- ఆఖరుకు ఇల్లు జప్తు చేశారు. ఆ తరువాత తనెక్కడ తిర్గింది, ఏమి చేసింది, ఏమి జ్ఞాపకం లేదు.

రైల్వే పోలీసులు మొండాన్ని, తలను ఒక్క దగ్గర చేర్చారు. రైల్వే పోలీసాకాయన పంచనామా రాస్తున్నారు. ఇంకొకాయన మందిని దూరం కొడుతున్నాడు.

"ఇంటినుంచి ఎప్పుడెల్లి పోయిందు?" స్టేషన్ మాస్టర్.

"ఎవలింటి నుంచి?" రాజారాం తేరుకొని.

"నీ ఇంటినుంచి."

రాజారాం మాట్లాడలేదు. తల, మొండెం కలిపిన తన కొడుకును అక్కడ నిల్చున్న మందిని మార్చి మార్చి చూశాడు. వీడు తన కొడుకేనా? నాలుగేండ్ల పిల్లవాడి ముఖం ఎంత ముద్దొచ్చేది! వాడి కడుపులో ఎన్ని ప్రశ్నలుండేవి? వాడి చిన్న కండ్లు ఎంత ఆత్రంగా పిట్టను, జంతువును, చెట్టును చూసేవి? ఇక్కడి వీడి ముఖంలో ఏ ప్రశ్న లేదు. విధ్వంసమై పోయిందెప్పుడో!

"నీకు ఇల్లు లేదా?" స్టేషన్ మాస్టర్‌కు కోపం వస్తోంది.

"లేదు" రాజారాం జ్ఞాపకాలు కొద్దికొద్దిగా అతుక్కునే సమయంలో ఈ ప్రశ్నలేమిటి అన్నట్టుగా.

"ఎప్పుడు వెళ్లిపోయిందు?"

"ఎవలు?"

"నీ కొడుకేనయ్యా!"

రాజారాం మాట్లాడలేదు. అతనికి ఇంతకు ముందడిగిన ప్రశ్న జ్ఞాపకమేలేదు.

"నీ కొడుకు ఇంటినుంచి ఎప్పుడు పోయినాడయ్యా!" స్టేషన్ మాస్టర్-

జనానికి విసుగొచ్చింది. "మెదడు పని జేత్తలేనట్టున్నది పాపం." ఎవరో మందిలో నుంచి-

"ఓ బత్త సారా ఏత్తే పని చేస్తది" రాజారాం పక్కనున్నతను.

రాయేశం ఉరికి రెండు సారా బత్తాలు తీసుకొచ్చాడు; అవి ఏమిటన్నట్టు కొత్తగా చూసి వద్దన్నాడు.... సారా నిషా కన్నా ఏదో మత్తు అతన్ని ఆవహిస్తోంది. మొదట స్టేషన్లో కొచ్చినప్పుడు అతనికి ఏ మత్తు లేదు. ఏ జ్ఞాపకము, ఆలోచనలు లేవు. కానీ ఇప్పుడేవేవో తిరుగుతున్నాయి.

"నీ కొడుక్కు ఎన్నేండ్లు?" స్టేషన్ మాస్టర్.

సరిగ్గా రాజారాంకు అప్పుడే శవాన్ని తడిమి చూడాలని కోరిక కల్గింది. అదే సమయంలో స్టేషన్ మాస్టర్ ప్రశ్న.

"నా కెర్మలే-" రాజారాం గొంతులో కాఠిన్యం.

అప్పుడు స్టేషన్లో నుంచీ ఒక స్త్రీ ఏడుపు వినిపించింది.

ఒక బక్క పలుచటి స్త్రీ గుండెలు బాదుకుంటూ ఏడుస్తూ శవంకేసి పరుగెత్తుకొచ్చింది. ఆమె వెనుకే కర్ర ఊతంతో ఒక ముసలివాడు. బక్క దుక్కిటెద్దుల్లాంటి ఇద్దరు రైతులు వచ్చారు.

ఆ స్త్రీ రాజారాం కన్న పేదగా అధ్వాన్నంగా ఉన్నది. నడి వయస్సులోనే ముసలిదై పోయినట్టుగా వున్నది. రెండు పాత చీరెలు కలిపి కుట్టిన రెండు రంగుల చీర కట్టుకున్నది. అదైనా అక్కడక్కడ చిరిగి వున్నది. వెలిసిపోయిన పాత రయికె తొడుక్కున్నది. ఆ స్త్రీ వెంట్రుకలు విచ్చిపోయి వున్నాయి. ముఖంలో ఎముకలు తప్ప గోరెడు మాంసం లేదు.

"ఓరి కొడుకా! ఎంత పని కెత్తుకున్నవ్‌రా కొడుకా! మొన్న మునిమాపు నా బట్టు చేతులతోని బువ్వ బెద్దిగాదు కొడుకా! మీ అవ్వచ్చింది గాదు కొడుకా! ఓరి మల్లయ్య మీ తాతచ్చిందుగాదు కొడుకా! మీ మామలు వచ్చిండ్లు గాదు కొడుకా! గీదిక్కు మల్లె అవ్వకేం జెప్పిపోతివి కొడుకా! నిన్ను గంటిగని నీ రాత కనకపోతి కొడుకా! దేవుడా నీ గుల్లె రాయి పడ దేవుడా! నా బతుకు కుక్కలు సింపిన ఇత్తరి జేత్తివి దేవుడ. కన్నోడు సుకపెట్టకపాయె కొడుక - పాపకారి జల్మనాది కొడుక - కట్టుకున్నోడు సుకపెట్టకపాయె దేవుడా! అడివిల పొద్దు గూకింది గదర కొడుక - ఇక నేను ఏ ఆశ జూసుకొని బతుకాలె కొడుకా! నన్ను కొంటబోక పోతివి కొడుకా!" ఆ స్త్రీ ఆ శవాన్ని తడుముతూ, మధ్య మధ్య దుమ్ము నెత్తిమీద పోసుకుంటూ పిచ్చిదానిలా ఏడుస్తోంది.

అంతవరదాకా గడ్డ కట్టుకపోయిన మనుషుల బండబారిన గుండెలు జాలు వారాయి. అక్కడ నిలుచున్న వారందరి కళ్లల్లో నీళ్లూరాయి.

"ఎంతైన కన్న కడుపు కన్న కడుపే - పేగు చింపుకొని పుట్టిన కన్న కొడుకు తన కండ్ల ముంగటి మన్నై పోతే ఆడదాని మనుసు అవిసిపోతది" ఒక ముసలమ్మ బొల బొల ఏడుస్తూ చెప్పింది.

ఏడుపు అక్కడ తెరలు తెరలుగా చలిలా, చీకటిలా అందరిని చుట్టేసింది. పంచనామా రాసిన రైల్వే పోలీసు ఆ సంగతే మరచిపోయాడు.

స్టేషన్ మాస్టర్ కళ్లద్దాలు తుడుచుకున్నాడు.

రాజారాంకు ఆ ఏడుపు ఎక్కడో వినిపిస్తోంది. ఆ ఏడుస్తున్న స్త్రీ తన భార్యేనా? తను, ఆ స్త్రీ బతుకులో ఒకప్పుడు సగం సగం పంచుకున్నారా? ఆమె, తను కలిసి మిరప చెట్లల్లో, మొక్కజొన్న పెరడి మంచెమీద సద్దిమూట విప్పుకొని చెరిసగం తిన్నది వాస్తవమేనా? కాదు, ఈ స్త్రీ ఆమె

కానేకాదు. రాజారాం మనసులో పచ్చటి ముఖం, ఎర్రటి చెక్కిల్లు, ఎప్పుడూ నవ్వే ముఖం గలిగిన స్త్రీ మాత్రమే వున్నది. ఈ స్త్రీ ఒక దయ్యం లాగున్నది.

కర్ర ఊతంగా నిలుచున్న ముసలయ్య కూలబడి 'ఊకోయే ఎల్లవ్వా! ఏడ్చేడ్చి నీ కనుపాపలు కారిపోతయి. ఎవని కొర్త ఆడనుబగించాలె. అందరం బతుకచ్చినమా?" అన్నాడు.

"ఓ నాయినా నీ మనుమనికి ధైర్నం జెప్పునాయిన, లేపు నాయిన్న" తండ్రి మీదపడి ఏడ్చింది. ఆ ముసలయ్య తన నరాలు దేలిన చేతుల మధ్య బిడ్డను అదుముకున్నాడు. బలహీనమైన ఆ చేతులు వణుకుతున్నాయి.

ఎల్లమ్మ మరో పది నిమిషాలు పరిపరి విధాల వర్ణిస్తూ ఏడ్చి ఏడుపు ఆపింది. అప్పుడు చూసింది కొడుకు కాళ్లవేపున కూర్చున్న మనిషిని, దయ్యాన్ని చూసినట్టుగా జడుసుకున్నది.

"పో – నా కొడుకును ముట్టకు – నీ పాపకారి చెయ్యి తాకుతె నా కొడుకు ఇష మెక్కుతదు. నా బతుకు గంగల గల్పినవ్. నా కొడుకును నువ్వే చంపినవ్" అరిచింది. కొడుకు కాళ్లను తనకేసి జరుపుకున్నది.

రాజారాంను ఎవరో లేపి అటెటో తీసుకపోయారు.

ఎల్లమ్మ మళ్లీ కొడుకు మీదపడి "మీ నాయన నీ కట్టం సుకం సూడరాలే కొడుకా! నీ సావు సూడచ్చిండు కొడుకా! మల్లయ్య నన్నడిగిన సంగతులన్ని మీ నాయిన నడుగుదువు రారా కొడుకా," నా కొడుకా!

రైల్వే పోలీసు తేరుకున్నాడు. అతనేదో వేదాంతం చెప్పబోయాడు కానీ, నోరు పెకల లేదు.

రాజారాంకు ఈ ప్రశ్నలన్నీ సలుపుతున్నాయి. తన కొడుకును తన దగ్గరే వుంచుకుంటే చావక పోయేటోడా? తనే ఎప్పుడో చచ్చిపోయినంక వాళ్లనెట్లా వుంచుకుంటాడు? తన చావు ఎప్పుడు ఆరంభమయ్యింది. తన కలల ప్రపంచాన్ని ఎవలు విధ్వంసం చేశారు. ఎప్పుడు చేశారు? తన ఏడుపు ఎక్కడ, ఎప్పుడు తెగిపోయింది. తను బండరాయా? తన నరాలు ఒక్కటొక్కటే పుటుక్కుపుటుక్కున తెంపిందెవరు? చనిపోయిన అన్నా? చదువు ఆపి పెద్ద కుటుంబాన్ని సాదుక వచ్చినప్పుడా? మిరప తోటకు కొరుకుడు రోగం తాకి మాడిపోయినప్పుడా? అప్పుకింద షావుకారి భూమి గుంజుకున్నప్పుడా? అంజుమన్ అప్పులు, తనఖా బ్యాంకు వాళ్లు వేలం పాడినప్పుడా? సర్వం ఒక్కొక్కటే ఊడ్చుకపోయి రైతు, కూలిగా మారినప్పుడా? కాదు, ఈ అన్నీ జాగల్ల తన జీవనాడులు ఒక్కొక్కటే తెగిపోయినయ్.

అన్న చనిపోయినప్పుడు చదువుతున్న ఎనిమిదో తరగతి ఆపి, ముసలి తండ్రితో గుంటుకు కొట్టి ఎర్రటెండలో నెత్తురు పేరిన అరిచేతులు చూసుకొని; నాయిన్న చనిపోయి మొత్తం కుటుంబభారం మీద పడ్డప్పుడు చెరువు కట్టకింది మర్రిచెట్టు కింద కూలబడి వెక్కివెక్కి తను ఇట్లాగే ఏడ్చాడు. ఒక్కొక్క ఎకరం అమ్మి ఒక్కొక్క అంగం కోసుకు పోతున్నట్టుగా విలవిలలాడాడు. గిజగిజ తన్నుకున్నాడు. మొత్తం భూమి అమ్మకంతో వేళ్లు పూర్తిగా తెగిపోయిన చెట్టులా ఎండిపోయాడు. తన ఏడుపు ఆగిపోయింది. నరాలన్ని తెగిపోయినయ్.

ఈ విధ్వంసం ప్రతి పల్లెలో ప్రతి రైతు లోలోపల జరిగింది. రైతులంతా తమ గాయాలు దాచుకొని విధ్వంసాన్ని మింగుకొని తిరుగుతున్నారు. తుఫాను గాలిలో ఎండుటాకుల్లా ఎగురుతున్నారు. అంతటా ఇలాంటి మనుషులే.

రైల్వే పోలీసు 'పంచనామా కాయిదం' తీసుకువచ్చాడు. రాజారాం దానిమీద ఇంగ్లీషులో సంతకం చేశాడు.

శవాన్ని కదిలించారు. జనం కదిలారు. మాటలు, ఓదార్పులు- శవాన్ని గుడ్డలో చుట్టుకొని రైల్వే స్టేషన్ బయటకు తీసుకుపోతున్నారు. ముసలి తండ్రి ఆసరగా ఎల్లమ్మ గుండెలు బాదుకుంటూ ఏడుస్తూ శవం వెనకే వెళ్ళిపోయింది.

రాజారాం ఆ జనంతోపాటే స్టేషన్ బయటకు వచ్చాడు.

బండిలో వరిగడ్డి మెత్తగా పరిచి శవాన్ని పడుకోబెట్టారు. బండిలో కూర్చున్న ఎల్లమ్మ శవం తలను ఒళ్లో పెట్టుకొని పిచ్చిదానిలా ముద్దులాడుతోంది.

స్టేషన్ ముందుగల కరెంటు బుగ్గ వెలుతురులో అక్కడ నిలుచున్న మనుషుల నీడలు దయ్యాల గుంపులాగా వున్నాయి.

"తను మనుషులను, భూమిని, పంటలను ప్రేమించలేదా? తన భార్యను, కొడుకును, తండ్రిని, కుటుంబాన్ని...." రాజారాం లోలోపల ఏదో మత్తులా పాకుతోంది. ఎక్కడో సన్నగా వొణుకు ప్రారంభమైంది.

ఒక్కసారి; ఒకే ఒక్కసారి, కడసారి తన కొడుకును ఒళ్లోకి తీసుకొని ముద్దాడితే! నాలుగేండ్ల పిల్లవాడు భుజం మీద కూర్చుండి ఏదో అడుగుతున్నాడు.

కానీ, బండి కదలింది.

"బావా నువ్వు బండెక్కు." బండి నడిపే రాజారాం బావమరిది అడిగిండు.

"అన్నీ కాలి కూలి బూడిదైపోయినంక బావెవ్వడే అన్న! మీ బావెన్నడో సచ్చిపోయిండు. నేను ముండబొడ్డిని" అన్నది ఎల్లమ్మ.

బండి కదిలింది. స్టేషన్లో గంట మోగింది. ప్యాసెంజరు రైలు గంట అది. జనమంతా తేరుకొని బిలబిలమంటూ ఎవరి జాగాలల్లోకి వాళ్లు సర్దుకున్నారు.

ఆ స్టేషన్ముందు ఎటుపోవాలో తెలియక రాజారాం ఒంటరిగా నిలబడి పోయాడు. అతన్ని పిలిచే వాళ్లెవరు లేరు.

రాజారాం అడుగులు ఎడ్ల బండి వెళ్లిన దిశలోనే పడ్డాయి.

రాజారాం నడుస్తున్నాడు. స్టేషన్ దూరమయ్యింది. బండి గీరెల చప్పుడు చీకట్లో విన్పిస్తోంది. పలుగురాళ్లు కమ్ముల కింద నలుగుతున్న శబ్దం. చుట్టూ ఆవరించిన చీకటి- చిమ్మెట్ల రొద పేరు తెలియని రొద ఏదో మోగుతోంది. ఈత చెట్ల కమ్ములమీద మిణుగురులు ఎగురుతున్నాయి. పైన చుక్కల ఆకాశం. దూరంగా చుట్టుప్రక్కనగల ఊళ్లలో వీధి దీపాలు కొరివి దయ్యాల్లాగా.

బండి వెళ్లిపోతున్నది. ఇప్పుడు గీరెల శబ్దం కూడా విన్పించడం లేదు. రాజారాం వెనుకబడిపోయాడు.

రాజారాం కాళ్లు ఆగిపోయాయి. దారిలోనే కూలబడ్డాడు.

"ఓ బావో వత్తన్నవా?" బావమరిది కేక.

రాజారాం జవాబుగా కేక వెయ్యలేదు. అతనికంత శక్తి లేదు.

తను తప్పక వస్తాడని బావమరిది అనుకున్నాడా? కొడుకు అంత్యక్రియలకు తను పోతున్నట్టా? నిజంగా ఈ రోజు పొద్దున రైలు కింద తలబెట్టి చనిపోయిన ఆ పిల్లగాడికి తను తండ్రేనా? కాలి కూలి బూడిదైన పల్లెల్లో కొడుకెవ్వరు? తండ్రెవరు?

చలి అంతకంతకూ ఎక్కువైంది. దానికితోడు కడుపులో ఆకలి మంట. చలికి దవడలు వణుకుతున్నాయి... ఇప్పుడు అతనికి సారా ప్యాకెట్లు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. మెదడు పొరల్లో ఈ తర్కానికి లొంగనిదేదో మెల్లిమెల్లిగా కరుగుతోంది. అది ఆకలికన్నా, చలికన్నా ఎక్కువ సలుపుతోంది. తల పగిలిపోతోంది.

తను ఈ భూమి పుట్టినకాడికి విన్పించేలాగున ఏడిస్తే ఎంత బాగుండును! కానీ ఏడుపు రాదు. ఆ లెక్కన బండిమీద పోయిన తల్లే తనకన్నా అదృష్టవంతురాలు.

లేచి నిలుచున్నాడు. అడుగులు తడబడుతున్నాయి. తూలుతూ అటు వెనుకకు స్టేషన్ కేసి కాకుండా ముందు బండిపోయిన దారిలో కాకుండా తూర్పుకేసి నడువ సాగిండు.... తొవ్వదారి లేదు. కొంతసేపు చిక్కురుబొక్కురుగా నడిచిన తరువాత ఒక బండ్ల బాట కన్పించింది. మరికొంత దూరం నడిచిన తరువాత ఒక పెద్ద మర్రిచెట్టు వచ్చింది. అది "పోశమ్మ దేవత" మర్రిచెట్టు. ఆ మర్రిచెట్టు నుండి ఒకదారి రాజారాం పల్లెకు పోతుంది. మరొకదారి పెద్దపల్లి టౌనుకు పోతుంది. మూడోది పంట పొలాల మీదుగా 'రామగిరి' అడవికి పోతుంది. నాలుగోది చెరువు కట్టమీదుగా పొరుగూరికి పోతుంది.

ఆలోచనలు ఇంకిపోయి మర్రిచెట్టుకింద కూలబడిపోయి రెండు చేతులతో ముఖం, తల రుద్దుకుంటూ లోలోపల పూర్తిగా ధ్వంసమైపోయిన రైతు బిడ్డడు రాజారాం ఏడుస్తున్నాడు. వెక్కివెక్కి ఏడుస్తున్నాడు. పూర్తిగా బొట్టుబొట్టుగా కరిగిపోతూ, భూమిలోకి ఇంకిపోతూ ఏడుస్తున్నాడు.

రాజారాం నాలుగు రోడ్ల కూడలిలో చిక్కటి చీకటిలో, గడ్డకట్టిన చలిలో, ఆకలితో కొడుకును, సర్వస్వాన్ని పోగొట్టుకున్న దుఃఖంతో ఏడుస్తున్నాడు.

రాజారాం లోలోపల జరిగిన విధ్వంసాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకుని అతన్ని లేపి, గుండెకదుముకోగలిగిన 'బాటసారులు' నాలుగు బాటల్లో ఏ బాటనుంచి వస్తారో మరి!

❄

ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రిక 21-4-1989